

REDACȚIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacției.

Concurs, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

5938/1908

Examenul de calificare preotească, cu candidații la preoție din dieceza Aradului, prescris prin Statutul Organic și Regulamentul special, se va ține *Joi în 2/15 Octombrie* a. c., și zilele următoare la 9 ore a. m., în sala de ședință a Consistorului gr.-or. rom. din Arad.

La examen sunt admiși toți acei absolvenți de teologie, cari conform §-lui 8 din Regulamentul special și au subțernut aici până în 1/14 Sept., a. c., cererile corespunzător instruite.

Arad, la 1/14 Septembrie 1908.

Consistorul gr.-ort. rom.
din Arad.

„Il cuore.”

Educațiunea morală este factorul cel mai de căpetenie pentru viața omenească.

Numai printr-o îngrijită educațiunea morală devine omul simțitor pentru acele manifestațiuni ale vieții, cari au să-i potenteze energia de muncă, să-l învețe la împlinirea datorințelor și să-i perfecționeze simțirea, să-i încălzească inima în așa măsură, ca să iubească omenirea și să pretuiască viața.

Pentru îndrumarea omenirii și pentru educarea tinerimii în acest înțeles au gândit, au muncit și au luptat, cu puterea gândirii și cu jertfa de suflet, oameni mari, cugetători distinși, educatori, — oameni de inimă, oameni dăruiți de Dumnezeu cu mai multă gingașie sufletească, decât a celor de toate zilele, suflete alese, cari și-au pus partea cea mai bună a lor în serviciul omenirii.

Și cum poți servi cu adevărat omenirea?

Cultivând și perfecționând progenitura sa, pe oamenii societății de mâne, pe copii, în măsura credinței și nădejzii ideale a oamenilor de bine, se slugește cu adevărat omenirea, în îndeplinirea chemării sale pământești.

În acele cercuri sociale, unde este cunoscută Cornelia mama Grahilor, unde este cunoscută Gertruda și copiii săi..., acolo, numai acolo există

înălțimea sufletească ideală și temelie pozitivă pentru vremelnica fericire.

Inima, ea simbolizează înălțimea morală, ea este centrul vieții; toate concepțiunile, cât de înalte, nimic sunt, față cu puterea și înălțimea cuprinsă în acest simbol.

»Inima« — *Il cuore* — seninului italian, iubitor de copii, alui *Edmondo di Amicis*, este cea mai desăvârșită, cea mai frumoasă lucrare, din inimă isvorită, care inimii vorbește.

Se împlinește acum anul dela moartea celebrului scriitor italian, a cărui carte, »Il cuore«, s'a răspândit în mii de ediții, în toate limbile lumii civilizate.

Cea mai fină putere de observație sufletească, cea mai gingașă, idealistă manieră de a judeca și îndruma sufletele fără prihană ale copilașilor, este în »Il cuore«.

Morala, în concepțiunea sa cea mai sublimă, a *iubirii, iertării și milei* — e tenorul acestei suave scrieri, acestui cap de operă al literaturii universale.

...În foieletonul »Tribunii« din Arad, se publică »Il cuore« în românește, în traducerea măiestră a dlui *Pompiliu Robescu*, stăpân desăvârșit atât pe limba italiană cât și pe cea română, ș'un suflet visător, — condiții, cari garantează perfecțiunea traducerii, congenialitatea ei cu opera maestrului, în mare măsură.

Dar nu este suficientă răspândirea, printr'un ziar de zi.

Comoara lui *Edmondo di Amicis* s'o aibă fiecare școală română, fiecare părinte de copii, dela — 10 ani în sus.

Reproducerea ei în broșură, ori tipărirea în mii și mii de exemplare, răspândirea ei în cercuri cât mai largi, va aduce foloase neprețuite, — va îndruma spre perfecțiune, va însenina viața, va îndulci-o și-i va da un înțeles.

Și noi, de toate acestea avem mare trebuință.

S. Secula.

Vizitațiune canonică și sfințire de biserică.

Zilele de 7/20 și 8/21 Septemvrie a. c., sunt și vor rămânea mai mult cu o dovadă, despre nizuințele bune și despre ostănele necruțate pentru mângăierea și întărirea credincioșilor bisericii noastre, în deosebi a celor din parohiile Belinț, Jabar, Gruin și Chizetău.

Anume, P. S. Sa Dl Episcop *Ioan I. Papp* a aflat de bine, ca din incidentul sfințirii bisericii din Gruin, să meargă, spre a vizită și pe credincioșii din celelalte trei comune sus numite.

Insoțit de protosincelul director-seminarial Roman *Ciorogariu*, protopopul *George Popoviciu* refer. bis., și diaconul referent școlar Dr. *George Ciuhandu*, P. S. Sa a plecat încă de Sâmbătă, 6/19 Septemvrie, cu trenul de ameazi.

Nu vom putea înșira, și nici că vom să întunecăm icoana celor petrecute, înșirând amănunți decursul celor întâmplare cu aceasta ocaziune.

Un lucru trebuie să-l spunem pe nume: Credincioșii noștri din apropierea drumului spre Belinț au aflat de bine, ca la Șuștra și Topolovăț, să facă P. S. Sale onorurile cuvenite, — preoți, învățători, popor și școlari. Chiar pe drum, s'a asociat suitei protopretorele *Szépe László* din Recas, în reprezentanța comitelui suprem din Timișoara. La stațiunea din Belinț apoi popor mult, trăsuri și banderiu. Protopopul *Gerasim Sârb*, în numele tractului îl bineventează călduros și însuflețit pe P. S. Sa în numele credincioșilor, iar notarul comunal — în numele comunei politice. P. S. Sa Domnul Episcop le răspunde, asigurându-i de dragostea care l'a adus în mijlocul fiilor.

Poporul mult, venit chiar și din comunele învecinate, a însoțit apoi pe P. S. Sa la biserică, — unde, la intrare, P. S. Sa e bineventat în fruntea preoțimeii locale de protopopul în numele parohiei, de unde, după sărutarea sf. cruci și evanghelii, s'a făcut intrarea în biserică, precedată de părintești cuvinte din partea P. S. Sale, adresate poporului.

S'a servit apoi vecernia, urmată de rugăciunea deslegării arhieresti și de o nouă cuvântare, instructivă, rostită de P. S. Sa poporului adunat în biserică.

P. S. Sa a descins apoi la ospitaliera casă a protopopului tractual *Gerasim Sârb*. Aici i-s'au prezentat, făcându-i onorurile, comitetul parohial, protopretorele sus numit, antistia comunală, apoi proprietarul sârb *Dușan Covacevici* din loc, cu deosebire în urma respectului pentru arhierul bisericii surori. P. S. Sa a aflat cuvintele potrivite pentru fiecare din aceștia, întorcând, pe cât se putea, și vizitele.

Sara, înainte de cină, s'a dat o plăcută surprindere. Corul tinerimei, în frunte cu inv. C. Pava, încă și-a făcut onorul: cu lampioane și cu frumoase și bine executate cântări românești, resplătite din partea arhierului cu cuvinte de mulțumită și cu îndemnări de a cultivă cântarea și muzica bisericească și națională.

A urmat apoi o masă bogată, dată de stăpânul casei, mai mult familiar.

Ziua următoare, Duminecă în 7/20 l. c., după servirea utreniei, P. Sfințitul a cercetat școala și s'a ocupat cu școlarii, iar după aceasta a celebrat s. liturgie azistat de protosincelul Roman R. *Ciorogariu*, protopopul *George Popoviciu*, protopopul *Gerasim Sârb*, preoții locului *Georgiu Babric* și *Petru Căprariu*, apoi *L. Șepetian* (Chizetău), *Dim. Popoviciu* (Budint), *Ioan Sârb* (Roșcani, arhidieceză), diaconii: *G. Joandrea* (Lugoj), *Dr. G. Ciuhandu*, *Constantin Demian* și ipodiaconul *Ștefan Sperchez*. În decursul sfei liturgii a zilei a fost hirotonit diaconul *C. Demian* întru prezviter, ipodiaconul *St. Sperchez* — întru diacon, — fiind ambii aleși capelani în Petrovaselo. După terminarea sfei liturgii, P. S. Sa a ținut o vorbire plină de învățături potrivite a sană unele scăderi încuibate în parohie, care de altfel — de nu ar fi lucrat o mână ascunsă, — s'ar fi prezentat în număr și mai frumos la sf. biserică.

A urmat apoi, după recepțiunile oficioase, prânzul oficios, dat în casa protopopului tractual, în onoarea P. S. Sale. La acest prânz, pe lângă suita episcopicească și notabilități și pe lângă stăpânii casei, a luat parte mai mulți fruntașii inteligenți, adunați din împrejurime.

S'a toastat din partea P. S. Sale, din a stăpânului casei, protopretorelui, notariului comunal etc., pentru Majestatea Sa Regele, pentru P. S. Sa, pentru autorități pentru parohie etc.

La 4¹/₄ p. m. inteligența și un număr frumos din popor l-au însoțit pe P. S. Sa și suita la *Jabar*, cu trăsuri lung înșiruite. Ajunși în Valea Timișului, ce desparte hotarul celor două comune își eră mai mare dragul să yezi, în urmă un cortegiu lung al însoțitorilor iar în față poporul din *Jabar*, ieșit afară din comună întru întimpinarea pe malul stâng al limpedelui și împușinatului Timiș. În fruntea poporului eră preotul *P. Căprariu*, care l-a bineventat pe P. S. Sa. De față erau și reprezentanții: comitatului și comunei bis. și ai celei politice, cari încă l-au bineventat pe P. S. Sa cu căldură și devotament, și cărora li-s'a răspuns după cuviință. Remarcăm, că în reprezentanța comitelui suprem din Lugoj a vorbit protopretorele *Rudolf Reiter* din acel loc.

Ajuns în comună, însoțit de banderiu l ieșit încă peste Timis întru întimpinare, P. S. Sa a trecut la sf. biserică, unde a fost salutat de preotul locului Iosif *Curuț*, în numele parohienilor.

Aici, după săvârșirea vecerniei urmate de deslegarea arhierescă, P. S. Sa nu a întrelăsat a povățul pe credincioșii săi cu cuvinte de învățătură, încurajându-i și îndemnându-i a ține și mai departe pe calea binelui.

După ce P. S. Sa a cercetat pe preotul locului acasă, unde i-s'au servit de ale gustării, precum și celorlalți fruntași cari l-au însoțit, a întors la Belinț, pentru a continua, ca mâne, la Gruin.

În *Gruin*, un popor bun și râvnitor spre bine, adăpostit pe după o frumoasă coastă de deal, și-a fost pictat biserică, iar acum a reflectat, ca menirei să fie ea predată prin Episcopul diecezan.

Biserica, cum este ea pictată, merită toată luarea aminte. Icoane frumoase, pe iconostas și pe cerimea bisericii, lucrate în stilul oriental. Pe ici-colo și câte-o decorație cu motive de ornamentică românească, ceea ce înalță prețul picturii și lauda pictorului Popescu din Lugoj.

Aici, la Gruin a sosit suita P. S. Sale încă din sara zilei de 7/20 l. c., săvârșind serviciul priveghierii.

Ziua următoare și-a făcut apoi și P. S. Sa intrarea în comună, însoțit de protopopul tractului și alții mulți, descinzând la casa preotului Liviu *Biro*. În restimpul dinaintea sfintei liturgii, P. S. Sa a vizitat școala și pe școlari, petrecând acolo mai multă vreme, de unde a fost adus apoi cu litia la sf. biserică.

Liturgia a săvârșit-o în asistența suitei sale, a protopopului tractual și a parohului local, precum și a altor preoți din vecinătate. La sf. liturgie a fost promovat întru prezviter diaconul Stefan *Sperchez*.

A urmat apoi predica P. S. Sale, rostită din dragoste părintească și plină de învățături reale pentru viața de toate zilele, a poporului.

Banchetul, ce s'a servit în curtea casei preotului precum și însuși actul sfintirii bisericii, a fost un prilej de a aduna, în jurul P. S. Sale, pe lângă suita sa și pe lângă alți însoțitori și reprezentanții autorităților, încă și un frumos număr de fruntași ai vieții românești din Lugojul apropiat. S'a toastat pentru P. S. Sa, pentru căpetenie și conducători, pentru protopopul tractului și parohie etc.

De aici s'a ținut drumul la *Chisetău*. Aici eră tocmai rugă. Strada mare eră plină de poporul nerăbdător ieșit întru întimpinare.

În drumul mare, preotul *Lucian Șiepețan*, asistat de preotul D. *Popovici* (Budinț) și Filip

Viua (Brestovăț), îl bineveutează pe P. S. Sa în numele poporului credincios, cerând binecuvântarea arhierescă și povățuirea părintească pentru popor. P. S. Sa răspunde și-apoi pleacă, sub baldachin, la biserică.

Aici s'a ținut, de asemenea, serviciul de sara, la care P. S. Sa a cântat cântarea »Lumină lină«, iar după terminarea vecerniei a ținut o vorbire ce a pătruns adânc în sufletele credincioșilor, cari nu mai încelau din semnele de aprobare și de aclamări. A fost aceasta una din cele mai succese cuvântări ale P. S. Sale, și a lăudat tot ce e de lăudat și a sbiciuit tot ce a fost de certat la frumosul popor din Chisetău.

Casa părintelui L. Șiepețan a fost, de asemenea, o dovadă de ospitalitate bună, ce s'a dat P. S. Sale, deși a petrecut aici numai foarte puțină vreme, — pentrucă, fiind deja sară, trebuia să întoarcă încă în sara aceleași zile acasă.

Ceeace s'a și întâmplât, peste Belinț, la stația de acolo, spre casă.

Trebue să remarcăm, nu numai dragostea și primirea excelentă ce s'a dat P. S. Sale în tot locul, unde a călcat în aceste scurte zile și pline de fapte, dar și aceea, ca necruțarea ostănelor dar mai ales cuvintele pline de învățătură ce a dat, erau ceea ce obligau la dragostea manifestată.

Fie zis și spre laudă și mulțumită dlui proprietar *Duesan Covacevici* din Belinț, că în zilele de vizitațiune, în toate trei, a pus la dispoziția P. Sale calea sa cu patru cai roibi.

Folosul practic al catehizării.

Disertațiune rostită de preotul Ioan Kőrösladányi în conferința catihetică-pastorală ținută în Buteni la 4/12 Septemvrie 1908.

Onorat colegiu!

A deveni fericit și a face fericit e evintesența întregei științe morale, precum și suma a toată înțelepciunea de viață. Scopul vieții noastre pământești este preamărirea lui Dumnezeu, fericirea temporală și cea vecinică. Ca să putem urmări scopul acesta ne trebuesc o mulțime de bunuri atât morale cât și materiale. Întru a câștiga și poșede aceste bunuri și întru a le folosi pentru viața și existența noastră aici pe pământ conform scopului celui mare pentru care ne-am creat și suntem aici, consistă întreaga luptă pentru existență și dezvoltare. Toate popoarele emulează cu lupta cea mare și nobilă pentru înaintare, care este și deviza prezentului, știut fiind, că numai lupta cinstită poate asigura un viitor strănimile lucit. Lupta pentru fericire și înaintare preocupă azi tuturor.

Mijlocul cel mai eclatant pentru fericire și înaintare, pentru câștigarea și însușirea bunurilor ce se recer pentru existență și dezvoltare este practica întrebuițare a învățătorilor catihetice, după scopul măreț de a procura o cultură cât să poate mai mare religioasă-morală creștinească, care este baza înaintării popoarelor.

Dacă vom consulta istoria popoarelor, încă din vremurile cele mai depărtate vom afla, că numai acele popoare au putut înainta în bunuri, în inimile cărora au prins rădăcini tari învățăturile religioase-morale, deoarece numai în acest mod au putut obține ajutorul lui Dumnezeu întru procurarea unui prezent plăcut și asigurarea unui viitor strălucit.

Popoarele, cari au știut aprecia ponderositatea învățaturii și moralei au luat un zbor înalt și îmbucurător în dezvoltare și sunt prețuite chiar până la pătura cea mai săracă de oameni, până atunci cu durere trebuie să vedem, că la noi Români sunt prea puțin luate în seamă și aceasta împrejurare ne face să rămânem înapoi de lume, să sărăcim neștiind cum să ne învățăm a trăi pe plăiurile străbune. Avem deci ardentă trebuință de a ne crește tinerimea, dela care să așteptăm rădicarea neamului nostru, căci crescându-o în spirit adevărat creștinesc și conform cereințelor spiritului prezent, vom putea aștepta renașterea noastră și îmbunătățirea soartei celei aspre, de care suferă azi mult poporul nostru. Mare este importanța creșterii adevărate și multe sunt foloasele ei pentru viață, deoarece creșterea este făclia, care-l conduce pe om către templul destinațiunii sale pământești. Învățătura catihetică este chemată a da această creștere tinerelor mlădițe spre a le face fii devotați bisericii și neamului nostru.

Copiii deprinși de mici cu o inimă bună și dreaptă vor crește spre fericirea lor în modul cum au fost deprinși, fericirea în totdeauna depinde dela calitățile sentimentelor însușite în copilărie. Este deci important și imperios a ciopli inima copilului fraged, bine cultivată.

Inima copilului fraged bine cultivată aduce mult folos și va produce mulțămire și îndestulare; anume: dacă prin învățăturile împărtășite vom influența asupra inimei povățuindu-l necontenit pe calea cea bună și ferindu-l de rău, cu timpul binele i-se va preface în a doua natură a lui, se va feri singur de rele și va face cu plăcere binele; dacă-l vom înzestra cu scumpele comori ale credinței, aceste vor deveni pentru el nu talisman, ce-l va povățui și-l va susține întru toate luptele vieții neclintit. Învățaturile și sfaturile primite prin catehizări se vor imprimă în inima lui și vor rămânea neperitoare pe întreg cursul vieții.

Pregătind astfel tinerimea, avem să căpătăm în viitor șulete drepte, caritabile, recunoscătoare, gata a lua parte la orice bune întreprinderi, căci inimile nobile sunt capabile de cele mai frumoase și meritoase acte, pe când cele rele nu sunt demne decât de învidie, egoism și alte urite sentimente.

Copiii crescuți în spiritul evangheliei de către catihetici, vor deveni părinți vrednici, folositori bisericii și neamului căci vor și pune temelie firmă unei vieți familiare fericite, în care să domnească iubirea, pacea și armonia.

Viața familiară a lor va deveni o adevărată școală de creștere, un institut de cultură, unde se deschide sfera activității celei mai nobile și mai binefăcătoare, căci aici vor avea adevăratul pat cald toate virtuțile și moravurile. Istoria trecutului dovedește, că din viața familiară, ca dintr'un izvor binecuvântat își trag toată puterea nutritoare și toată înflorirea țării, popoarele, întreg neamul omenesc. „Fericirea familiară — zice celebrul orator Francez Bossnet — e un interes public și izvorul fericirii neamului și aceasta importanța mult din punct de vedere religios-moral“. Ce fericire pentru un popor, în sinul căruia sunt multe familii fericite și pline de virtuți. Mai vărtos poporul nostru român, căzut prin vitregimea sorții dela mărirea sa veche, apăsător, sărăcit, dat în multe părți la egoism, la neîncredere, la nesupunere mai ales față de factorii luminați ai lui, la nepăsare de creșterea, luminarea și întărirea sa, nepăsare de binele neamului său, are mare lipsă de familii brave și virtuozose, din inimile cărora puterea de viață să curgă mai departe prin vâmile întregului corp național și atunci vom vedea un nou popor, tare, luminat, fericit și încins în mărire.

Un popor are a se întregi neîncetat prin familiile sale, e drept aceia de interesul suprem pentru noi românii să ne creștem și avem cât mai multe familii de model, din cari apoi să crească generațiunile abile de viață.

Părinții crescuți în frica lui Dumnezeu și în învățăturile creștinești vor ști, că „fagur de miere sunt cuvintele bune și dulceața lor — tămăduire sufletului“ (pild. Solomon. XVI. 24) vor da creștere adevărată copiilor lor, se vor face cercetători buni ai bisericii purtând interes viu față de lucrurile și instituțiunile noastre culturale, vor resădi în plăpânda inimă a copiilor lor sentimentele iubirii și a credinței în Dumnezeu, se vor însufleși pentru tot ce este sublim în simțmintele și faptele lor și vor fi adevărați apostolii și părinți precum zice și sf. Augustin, că „părinți creștini în sinul familiei lor au să plinească dirigătorii de preot“. Astfel de părinți vor servi drept modele copiilor, ce văzând ei la timpul său se vor înrola cu însuflețire sub steagul cultural-național.

În aceste familii apoi puterea de muncă va crește, sarcinile se vor purta cu ușurință și pământurile moștenite nu vor ajunge pradă dezmerdărilor lămești, ei se vor păstra ca tesaur scumpe câștigate de părinți cu multă trudă și sudoare. Vor lucra apoi rațional, cu inimă veselă și cu credință în Dumnezeu și răsplătă cuvenită vor lua. Pământurile vor produce rodiri frumoase, pe cari chivernisindu-le cu folos în cunoștința păcatului urit al lăcomiei vor dispune cu timpul de averi frumoase punând astfel bază prezentului plăcut și viitorului asigurat. Lucrul se va privi

ca o datorință din punctul de vedere al învățăturilor creștinești, cari s'au imprimat din frageda copilărie în inimile lor și își vor pune bucuos puterile cu tot tributul lor cu tot în serviciul bisericii și neamului; se vor putea isprăvi cu astfel de credincioși lucruri mărețe și frumoase întru întărirea bisericii, întru ajutorarea și prosperarea neamului, căci stăpâniți de legea Domnului nu vor cunoaște năcazul și suferințele ei în tot ceace fac și ce li-se întâmplă văd și simt iubirea cea nemărginită a lui Dumnezeu față de neamul omenesc. Astfel să creștem tinerimea, ca prin învățăturile și faptele noastre să ne procurăm vază și autoritate, atunci vom putea dispune de ea în tot timpul când vor cere împrejurările vieții. Prin creștere adevărată multe rele și păcate vor peri, cari azi bântuie foarte poporul nostru, anume: cunoscând divinitatea tainei căsătoriei, ar înceta viața imorală și s'ar stărpi nelegiuirile enorme, cari împedecă mult dezvoltarea noastră s'ar pune stavilă trecerilor la altă confesiune, cari toate sunt numai lipsa de creștere și astfel efflucsurile păcatului urit al răsunării asupra bisericii și păstorilor ei; ar înceta bețiile, în urma cărora să comit atâtea crime sângeroase, birturile, cari acum în Dumineci și sărbători sunt ticsite, s'ar părăsi și s'ar umplea bisericile de credincioși, c'un cuvânt, s'ar formă o viață nouă cu lozinca „honeste vivere veni-nem laedere, sumu cuique tribuere“.

În fine catibizarile sunt mijlocul cel mai bun și eficace spre a pregăti inimi pentru predicile ce să rostesc în biserică și la diferite ocaziuni, cari azi, dureri, mai cu seamă de cei vrășnici să ascultă cu o nepăsare mare necunoscând importanța lor edificatoare. Deci, dacă vom pregăti tinerimea noastră prin catehese, învățăturile răspândite de pe amvom nu vor mai fi glasul celui ce strigă în pustie, ei vor afla loc bun în inimile credincioșilor, cari nu vor cerceta biserică numai din obicei, ei vor grăbi să primească lumina lui Hristos, întărindu-se în credință și virtuți, cari nutresc inimile și înving ispitele.

Credința și virtutea, cari numai prin creștere bună și religioasă să dobândesc, sunt sprijinul tuturor lucrurilor omenești, căci numai intrinsele se pot afla rădăcinile acelu copaciu minunat și puternic, ce să numește fericire.

Deci dacă dorim fericirea neamului nostru, cei chemați a implini această misiune se ne nizuim prin catehizare a ne reformă poporul spre fericire și viitor mai bun, căci la din contră lacrimile urmașilor va fi așternutul nostru.

In atențiunea dlor învățători!

Limba magiară pentru elevii școlilor populare române de Iosif Moldovan și Iuliu Groșorean, a obținut aprobarea ministerială sub Nr. 105836/908. Aceste sunt cele mai noi manuale de limba magiară aprobate de înaltul Mi-

nister. Se pot procura în Tipografia diecezană din Arad.

Partea I pentru elevii claselor I—III și partea II pentru elevii claselor IV—VI cu câte 50 fil. exemplarul.

CRONICA.

Noul patriarh ales de sinodul sârbesc din Carlovitz în ziua de 22 Sept. n. este administratorul *Lucian Bogdanovici*, episcopul de Buda.

Congres de pedagogie morală. În zilele dintre 25 și 29 Septembrie se ține la universitatea din Londra un congres internațional, care se va ocupa cu problema educației morale în școli. Vor lua parte la congres peste o mie de specialiști, din Europa, Statele — Unite și Japonia, tot fruntași în ale pedagogiei. Președinți de onoare ai congresului sunt ministrii de instrucțiune publică din Anglia, Franța, Italia, Belgia, Japonia, Rusia, România și Spania. Despre educație morală sistematică în școli vor vorbi patru sprezece specialiști.

Cărți oprite. Pentru știrea și orientarea învățătorilor noștri începem a publica lista manualelor oprite prin ordinul Nr. 17095 din anul 1906 din partea Ministeriului reg. ungar de culte și instrucțiune publică. Învățătorii dela școlile noastre, deci să fie cu luare aminte, ca în școlile de sub conducerea lor să nu se întrebuințeze, nici să se tolereze, vr'una din acele manuale, opuri ori revizite de învățământ, cari sunt arătate ca oprite.

„Almanacul românului pe anul 1891“, București, 1891. Mihail Berar, „Curs de limba Germană“ (București, 1888) Dimitrie Bolintineanu, „Viața lui Ștefan-Voda cel mare“, 1863. Dimitrie Bolintineanu, „Legende noue“, București, 1862. Bordeaux Jenő, „Mapa țărilor țînătoare de coroana Ungariei“, Cluj. Cantece de irozii la nașterea Domnului, Brașov, 1889. „Carte de cetire“ prelucrată de o asociație de învățători. „Carte de cetire prelucrată de asociație de învățători.“ Partea III. București 1877. Teodor Ceantea. „Compendiu de geografie universală, Edițiunea III.“ 1884. Dimitrie Daniil, „Culegere de poezii și legende populare,“ Iași, 1893. Ioan Dariu, „Arion sau culegere de cântări naționale,“ Brașov, 1889. Meletin Dreghiciu, „Istoria Ungariei în compendiu,“ Timișoara, 1874. J. Felkl, „Pământul.“ Edatu de J. Felkl în Praga, românește de Ioan Simu, M. C. Florentiu, „Notiție din Istoria Românilor,“ București, Dr. Vasilie Glodariu, „Vocabulariu completu pentru opurile lui Caiu Cesare,“ Brașov, 1871. Dr. Alexandru Grama, „Elemente de istoria bisericească universală“, Dimitrie Gusti, „Retorica.“ J. Hasnas, „Biserica și școala“ Galați, 1895. B. C. Horea, „Amor și patria, poesia de Brutu Catone Horea.“ 1889. Ilie Ighel, „Melancolie“ versuri, București 1892. V. Samuil Isopescul, „Elemente de geografie comparativă pentru clasele inferioare și mijlocie de gimnaziu, școli reale și alte școli coordonate,“ Cernăuți, 1882. B. Kozenn, „Europa proiectată și desemnată,“ ed. de J. M. Moldovanu în Blășiu și W. Kraft în Sibiu. Treb. Laureanu, „Atlas geografic după L. Bonenfant“ acceptat pentru școlile din ordinea M. S. Carol I. „Domnul Românilor,“ Budapesta 1868. Treb. Laureanu, „Istoria Românilor din timpurile cele mai vechi până în zilele noastre,“ București, 1873. George A. Lazareanu „Amorul meu“ cea mai nouă colecțiune de cântece nouă și vechi București 1889. Simeon C. Mandrescu, „Două conferințe ținute la Ateneu din Barlad.“ 1893. J. Manliu, „Curs practic și gradat de stil și compozițiuni.“

Edițiunea V. București 1890. J. Manliu. „Poetica română pentru cursul secundar.“ București 1890. J. Manliu „Gramatica română.“ București 1892, 1893. J. Manliu, „Cursul de stil și compozițiuni.“ Stilistica București, 1885. Ioan Marescu, „Curs elementar de istoria universală pentru clasa I. II. III. a școalelor secundare. București. Ioan Maxim, „Gramatica elementară a limbii germane de Nicolae Pițea.“ Brașov, 1892. Dr. G. Ioan Meșota. „W. Pütz: Geografia și istoria I—III.“ București 1889. M. Mihaescu. „Elementele geografiei fizice și politice etc.“ Ed. treia. Ioan M. Moldovan. „Geografia Ardealului pentru școalele populare.“ Blaj, 1870. Ioan M. Moldovanu „Istoria Ardealului pentru școalele populare.“ Ioan M. Moldovanu „Istoria patriei pentru școalele populare române din Ardeal.“ Andreiu Mureșanu. „Din poesiele lui A. M.“ Brașov cu tipariul lui Gött J. 1862. S. Negoescu. „Retorica.“ Tipografia „Progresul.“ Ploesci, 1883. Iacob Negruzzi. „Convorbiri Literare“ București, 1889. N. Nicolescu. „Pozițiunea și drepturile Metropoliților Români.“ București 1892. Ciru Oeconomu. „Cronici și Legende.“ București, 1890. Ioan P. Papiu. „Legendariu sau carte de cetit pentru școalele românești populare de confesiunea greco-cath. Vasile Petrescu. Schițe și amintiri. Craiova, 1893. Vasilie Petri. „Elementar seau Abecedar pentru școalele românești.“ compus după principiile scriptologiei pure. Teodor Petrișor. „Elemente din Constituțiunea Patriei, sau cunoașterea drepturilor și a datorințelor cetățânești.“ Blașiu, 1877. Petru Maioru. „Istoria pentru începutul Romanilor în Dacia.“ Budapesta și Gherla 1883. M. Pompiliu. „Antologia română.“ Iași 1890. Dr. George Popa. Istoria universală alias istoria națiunei românești și a regalului Ungaria.“ Arad 1882. D. N. Popescu, „Dorul românului; colecțiune de cântece etc.“ București, 1889 Iustin Popșiu. „Poesia și prosa. Tom. I. Oradea-mare,“ Hügel, 1870. Ștefan Popu. „Legendariu și exerciții de limbă pentru clasa a II. a școalelor populare Blașiu, 1872. Dr. Nicolae Popu „Geografia Ungariei și elemente din geografia generală.“ Brașov, 1877. Dr. Nicolae Popu. Istoria Ungariei și elemente din Istoria generală pentru școalele populare. 1894. Aron Pumnul. „Lepurtariu românesc.“ Borsean Pütz. „Geografia și Istoria“ C. N. Remniceanu. „Mapa Europei“. C. N. Remniceanu și edată de George Ioanidu librariul București. Resunetul; culegere de cântece naționale.“ Brașov, 1889. I. V. Russu. „Elemente de istoria Transilvaniei pentru învățătorii și școalele populare române.“ Victor Russu, „Suspițele silvelor, Poesii și prose.“ Lazăr Săineanu. „Autorii români moderni București.“ 1895. Silviu Seligianu „Manual de Geografie pentru tinerimea română.“ Viena 1871. Ioan Slavici. „Istoria universală.“ Partea II. București 1891. C. S. Stoicescu. „Fragmente din autorii romani vechi și moderni.“ Edițiunea a șaptea București, 1891. M. Strajanu. „Principii de literatură.“ Craiova, 1892. Gr. G. Tocilescu „Istoria romană pentru școalele primare de ambele sexe.“ Ioan Tuducescu. „Introducere în geografia.“ Arad 1881. Ioan Tuducescu. „Istoria Românilor. Manuale didactice pentru școalele populare române.“ Arad 1876. V. A. Urechia, „Legende române.“ București. Dimitrie Varna. „Geografia țărilor de sub coroana Ungariei etc. Sibiu, 1875. Alexiu Viciu. „Legendariu românesc Blașiu, 1884. Roman Visarion „Carte de lectura românească pentru școalele române.“ Sibiu, 1873 G. Vladescu „Elemente de Geografie pentru clasele II. și a III. primarie.“ I. Vulcanu „Familia, foaia enciclopedică și beletristică cu ilustrațiuni.“ I. V. Icanu. „Panteonul Român. Potretele și biografiile celebrităților Române. Tomul I.“ Pesta, 1869. Iosif Vulcanu. „Ranele Națiunei

române. Tomul I. II. Budapesta, 1876. A. D. Xenopol. „Istoria românilor pentru clasele primare de ambele sexe.“ București, 1879. G. Al. Zamphirol. Charta României cu țările vecine române, sau Dacia modernă.“ București. Dr. G. Zotu. „Ortodoxul foae eclesiastică“ 1880. „Manilu Cursul de stil și compozițiune 1895. Negoescu. „Retorica.“ Ploesci, 1883. Carte de Cetire prelucrată de o asociație de învățători.“ București 1877. Zotu. „Orthodoxul foaia eclesiastica“ 1880. „Almanach romanului pe anul.“ București. 1891. „Lazareanu Amorul meu cea mai mare colecțiune de cântece noi și vechi.“ București, 1889. „Hasnaș Biserica și Școala.“ „Negruzzi Convorbiri literare.“ „Ighel melancolie versuri“ București, 1892 „Bolintineanu Legende noi.“ București, 1862. Oeconomu „Cronice și legende.“ București 1908. Petrescu. „Schițe și amintiri.“ Craiova, 1893. Mandrescu. „Doina conferința ținută la Ateneul din“ Baia 1893. „Daniil Culegere de poesii și legende populare.“ Iași, 1893. Nicolescu „Pozițiunea și drepturile mitropolilor romani.“ București 1892. „Săineanu Autorii romani moderni,“ București, 1891. V. Urechia. „Legende romane,“ București 1891. „Fragmente din autorii romani vechi și moderni de C. S. Stoicescu,“ București 1891. „Semiglobul vestie Semiglobul ostic.“ „Elemente de constituțiunea Patrie.“ Edițiunea IV.

Concurse.

Se publică concurs pentru cinci (5) stipendii câte de 300—600 cor. anual, pentru două (2) ajutoare câte de 200 cor. și șasă (6) ajutoare câte de 100 cor. — anual — din fundațiunea de stipendii și ajutoare „Demetriu F. Negrean, văd. lui Daniil Moldovan născ. Iuliana Vass, Augustina Moldovan măr. Demetriu F. Negrean și Ioan Trăian Negrean“ din *Beiuș*. — cu termenul până la *2/15 Octombrie a. c.* —
Îndreptățiți la aceste stipendii și ajutoare sunt în prima linie tinerii din familiile Ioan F. Negrean din F. Várhely și Nicolau Bogdan din M. Lazari, precum și cei din comuna M. Telegd, apoi tinerii din protopopiatele Beiuș și Vașcău în comitatul Bihor, cari studiază la vre-un institut de învățământ public din patrie, sau să pregătesc pentru cariera militară, comercială, ori industrială.

Recurenții au să-și instrueze cererile lor cu următoarele documente originale, ori în copie autentică:

1. Extras din matricula botezaților, provăzut cu clauzula parohului local, că sunt născuți din căsătorie legală, dela părinți gr. or. români, căsătoriți și după ritul bisericii ortodoxe, și că dânsii, cât și părinții lor aparțin și de prezent bisericii gr. or. române.

2. Testimoniu școlastic despre absolvirea cu succes a claselor sau cursurilor anterioare, și că urmează studiile la vre-un institut public de învățământ, iar recurenții pentru ajutoare să producă atestat că sunt aplicați cel puțin de 1/2 an la vre-o neguțatorie ori meserie, sau frecventează vre-o școală de industrie ori meserie, ori voiesc a se perfecționa pe cariera începută.

3. Atestat de paupertate, respective despre starea materială a părinților și a recurenților.

4. Atestat medical despre starea sanitară.
Stipendiștii cari studiază în școalele și în gimnaziul din Beiuș a căror părinți nu locuiesc în Beiuș, vor avea să între în internatul diecezan gr. or. rom. de acolo.

Conform dorinței fundatorului, exprimată în testamentul său, fiecare stipendist și ajutorat este obligat

după terminarea studiilor, când va ajunge la o stare materială independentă, a contribui cu 10% a stipendiului, respective ajutorului anual ultim la augmentarea capitalului fundației.

Recurenții au să-și înainteze cererile lor, — subsemnatului — adresate comitetului administrativ al fundației Demetriu F. Negrean și soții în Oradea-mare (Nagy-Várad).

Oradea-mare, la 12/25 Septembrie 1908.

Pentru com. adm. și fund. D. F. Negrean și soția.

Vasilie Mangra

vicar episcopesc, președ. comit. adm.

—□— 1—1

În temeiul încuviințării Veneratului Consistor Nru 4184/1908, pentru îndeplinirea parohiei de *clasa III Berindia*, se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumentele: 1. Un pătrar de pământ arător fânaș și pășune. 2. Bir dela cei cu un pătrar de pământ 2 cor., dela cei cu un $\frac{1}{2}$ pătrar 1 cor., dela jeleri 50 fileri. 3. Dela înmormântări până la 7 ani 2 cor., peste 7 ani, prohodul și iertăciunile 6 cor., un stâlp 2 cor., o evanghelie 40 fil., liturgie în zile de rând 2 cor. 4. Botez cu sfințirea apei 1 cor. 5. O slujbă 40 fil. 6. Estrase special 2 cor., familiar 4 cor. 7. Dela cununii 4 cor. 8. Maslu 2 cor. 9. Feștania mare 1 cor. 10. Intregirea dela stat 737 cor., respective 1537 cor., conform evaluăției celui ales.

Dările și ecvivalentul după pământ are se le solvească preotul, care e obligat a catehiza și în școala confesională fără altă remunerație.

Doritorii de a ocupa această parohie, să-și înainteze petițiile lor ajustate conform dispozițiilor regulamentare, subscrisului prezbiter în Butyin, cu observarea §-lui 20 din Regulamentul pentru parohii, având a se prezenta în s. biserică, spre a-și arăta dexteritatea în oratorie și rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Train I. Magier* protoprezviter.

—□— 1—3

Conform ordinației consistoriale de sub Nru 1348 a. c., se escrie de nou concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare, pentru următoarele parohii vacante în tractul Beiuș, anume:

1. *Cârpești mici*, 14 jughere pământ, bir 8 cubule, ștole și întregirea dotației dela stat.

2. *Corbești*, casa parohială, 10 jugh. de pământ, bir câte o brădie, ziua de lucru, ștole și întregire dela stat.

3. *Orăncești*, 9 holde pământ, bir preoțesc, ziua de lucru, ștole și întregirea dotației.

4. *Dobrești*, bir preoțesc 156 cor., stolele uzuale și întregire dela stat.

5. *Hidiș*, pământ parohial 8 jugh., bir preoțesc, prețuit în 140 cor., stolele îndatinate și întregirea dela stat.

6. *Luncasprie*, 5 jugh., pământ arător, 14 jugh., pășune, bir preoțesc, ziua de lucru, ștole și întregire dela stat.

7. *Topa de jos*, 2 holde pământ, bir 8 cubule, ștole și întregire dela stat.

Se observă, că Dobrești e de clasa I, Luncasprie de clasa II, iar celesalte de clasa III.

Recurenții vor avea a-și trimite petițiunile conform Regulamentului în termenul prescriș.

Comitetele parohiale.

În conțelegere cu: *Vasilie Papp* protopop în Beiuș.

—□— 1—3

Pentru stațiunea învățătorescă dela școala ort. română din *Fancica*, protopopiatul Orăzii mari, se escrie concurs cu termen de alegere pe **6/19 Nov.** a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: în bani 600 cor., cortel cu grădină și venitele cantonale. Alesul va avea să provadă cantoratul și să conducă școala de repetiție fără remunerație.

Recursele ajustate conform §-lui 61 din Regulament și adresate com. par., din Fancica, să se trimită subscrisului oficiu ppopesc din Oradea mare, până la 3/16 Noem. a. c., având recurenții până la acest termen a se prezenta în s. biserică de acolo, spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Păcala* protopop.

—□— 1—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresci dela școala rom. gr. or., din *Secaș*, prezbiteratul Halmagiului, devenit în vacanță prin abdicarea lui A. Dragoș, se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. Salar în bani gata 504 cor. 2. $2\frac{1}{2}$ jugh., pământ arător prețuit în 20 cor. 3. 32 metri lemne, 20 metri pentru învățător și 12 pentru școală prețuite în 96 cor., toate. 4. Conferința 20 cor. 5. Scripturistica 10 cor. 6. Curatoratul școlii 16 cor. 7. Ajutorul dela stat în suma de 256 cor. 8. Dela înmormântări unde va fi pofit dela mort mare 1 cor., dela mic 40 fil. 9. Locuința în edificiul școlii și grădină.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avizați ca recoursele ajustate conform §-lui 60 din Regulament și adresate com. par., din Secaș, să le subștearnă pe calea oficiului prezbiter al Halmagiului (Nagyhalmagy) având a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic, deoarece alegându-l va avea să îndeplinească toate agendele cantonale în și afară de biserică, fără altă remunerație.

Dat în ședința comitetului parohial din Secaș, la 31 August (13 Sept) 1908.

Maximilian Miclean

preot preș. com. par.

Alexandru Mariș

notar adhoc.

În conțelegere cu: *Cornel Lazar* prezbiter insp. școl.

—□— 1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc din *Cuieșd*, protopresbiteratul Pesteș, prin aceasta se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumente: bani gata 100 cor. bucate în preț de 170. cor. Bani de fân 30 cor. Pământ prețuit la 20 cor. Zilele de lucru socotite în bani 20 cor. Stolele cantonale 10 cor. Conferința inv. 6 cor. Scripturistica 4 cor. Zece cară de lemne 40 cor., din cari se va încălzi și sala de învățământ. Întregirea prin ajutorul sperativ dela stat.

Alesul e dator a conduce strana în biserică, în Dumineci și sârbători, fără altă remunerație.

Petițiile ajustate conform §-lui 61 din Regulamentul școlar, adresate comitetului parohial din Cuieșd, să se înainteze subscrisului protoprezviter, în M. Telegd, până la 15/28 Octomvrie 1908, iar recurenții sunt datori a se prezenta în s. biserică din Cuieșd, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Alexandru Munteanu* prezbiter.

—□— 1—3

Pe baza rezoluției Consistoriale de sub Nrul 1888 a. c., pentru îndeplinirea parohiei de *clasa I. M. Ceica*, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt: 1. Un intravilan de 1000 st. □
2. Pământ parohial 6 jugh., catastrale, se observă, că până când pământul e esarendat, alesul preot va primi dela comuna bisericească 200 cor. anual. 3. Bir preoțesc câte o măsură cucuruz sfărmat dela 100 nre de case, și câte una ziuă de lucru. 4. Pentru catehizare la școala de stat 60 cor., remunerațiune. 5. Ștolele uzuate, și cununie, dela botez 1 cor., feștanie 1 cor., liturgie privată 2 cor. 6. Înfirmantare mare dela 6 cor. în sus, dela mică 2 cor. 7. Intregirea dotației dela stat 1417 cor.

Pentru cvartir se va îngriji comuna bisericască. Dacă nu s'ar afla recurenți de *clasa I* se vor admite recurenți și de *clasa II*.

În termenul prescriis recurenții au a se prezenta la s. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale, iar recursurile ajustate cu documentele necesare, se vor trimite conform Regulamentului în vigoare.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Vasile Papp*, protoprezviter gr.-or.

—□—

2-3

* Pentru intregirea vacantului post de învățător dela școala conf. gr. or. rom. din *Lăpușnic*, tractul Belinț, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala.” Emolumentele împreună cu acest post sunt: 1. În bani gata 600 coroane, 2. 20 metri lemne, dintre cari 10 metri pentru învățător și 8 metri pentru sala de învățământ. 3. Pentru scripturistica 10 coroane. 4. Pentru conferință și adunările Reuniunii învățătoresți 12 coroane. 5. Dela înfirmantări, unde va fi poftit 1 coroană. 6. Locuință liberă cu 2 încăperi, bucătărie și cămară, zidită numai în anul acesta.

Se observă că, cu începere din 1 Iulie 1910 încolo, salariul se va ridică la 1000 cor. și să va acoperi din partea comunei bisericăști.

Doritorii de a reflecta la acest post sunt poftiți a-și trimite concursurile lor instruate conform legilor în vigoare oficiului protopopesc din Belinț. (Bélinecz, Temes megye) și au a să prezenta odată într'o Duminecă, sau într'o sârbătoare în sf. biserică din Lăpușnic, în termenul concursual, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Alesul va presta serviciile cantonale și va conduce școala de repetiție fără altă dotație.

Lăpușnic, în 8/21 Septemvrie 1908.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu mine: *Gerasim Sîrb* Protoprezbiter.

—□—

2-3

În urma ordinațiunii Ven. Consistor din 30 Iulie 1907 Nr. 1832/B, pentru îndeplinirea parohiei vacante de *clasa III* din *Satulbarbă*, pprezviteratul Orăzii-mari, din nou se escrie concurs cu termen de alegere pe 12/25 Octomvrie a. c.

Emolumentele sunt: 1. Pământ arător și livadă, 24 jugh., catastrale. 2. Dela 65 nre de case câte una vică de bucate, ori 2 cor., bani. 3. Doi orgi de lemne până când există pădurea comunei. 4. Ștolile indatinat și anume: Înfirmantare mare 6-10 cor., înfirmantare mică 2 cor., dela maslu 2 cor., liturgie privată 1 cor., feștanie 60 fil., botez 80 fil., cununie 4 cor. Pomenirea morților în postul mare 1 coroană. 5. Dreptul de pășunat pentru 10 vite. Intregirea stabilită din partea înaltului guvern, care face 370 cor., 27 fil., pentru preoții fără 8 clase și 1170 cor., 27 fil., pentru preoții cu 8 clase.

Deoarece casă parohială nu este, până ce va zidi aceasta, alesul va locui în casă cu chirie pe speșele bisericăști.

Contribuțiunea ezarială după pământul parohial o va solvi preotul alegând.

Doritorii de a ocupa această parohie, au să-și înainteze recursurile lor instruite conform dispozițiilor din Regulament până la 10/23 Octomvrie a. c., având până la alegere a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică din Satulbarbă, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Toma Păcala* protoprezviter gr.-or.

—□—

3-3

Compactor român în Arad

Justin Ardelean

Strada Weitzer János Nr. 13.

Execută grabnic și prompt

tot soiul de lucrări, atingătoare de această branșă.

Legătură fină și durabilă.

Prețuri moderate.

35

